

Kuva 5. Isis imettämässä tilapäisesti kalaksi muuttunutta Horusta. Vaaratilannetta todistaa jumaluuden läsnäolo. Oikealla seisoo lääketaidon leijonapäinen Sakhmet ja vasemmalle viisauden Iibispäinen Thoth valmiina ryhtymään parantamaan ja korjaamaan Geregini eli kaaoksen aiheuttamia vammoja.

Kuva 6. Faraao Ramesses III kylvässä Ialun kenttiä. Faraonin rooli oli joka ilta symbolisesti kuolla ja joka aamu auringon lailla herätä henkiin. Tämä funktio hänellä oli kuolemansa jälkeenkin. Se seikka, että kuollut faraao oli myöskin Osiris, "vainajien esimies ja ikuisuuden herra", ei estänyt häntä osallistumasta alamaistensa askareisiin.

Kun elinympäristö edellytyksineen oli luotu, tuli asuttajien luomisen vuoro. Taivaalle ja maalle syntyi neljä lasta, sisarusparit Osiris ja Isis sekä Setekh ja Neftys. Vaikka heidät tunnetaan jo pyramiditeksteistä ajalta noin 2500 eKr., heidän tarinansa on kokonaisuudessaan säilynyt vain ensimmäisellä vuosisadalla jKr. eläneen Plutarkhosnimisen kirjailijan teoksessa *De Iside et Osiride*.

Osiris sisarvaimoineen sai hallittavakseen hedelmällisen Niilinlaakson, Setekhin osuudeksi tuli kuiva aavikko kuumine tuulineen. Kateudesta Setekh murhasi veljensä Osiriksen, paloitteli hänen ruumiinsa ja kätki palat eri puolille maailmaa. Setekh oli siten hävittänyt luomisen tuloksen ja tehnyt muodon muodottomaksi. Osiriksen leski Isis yritti palauttaa alkutilanteen etsimällä ja keräämällä kokoon Osiriksen ruumiinjä-

senet, mutta kyky elää, hengittää, puhua, liikkua oli kadonnut. Syleillessään kuollutta Osirista hän tuli neitseenä hedelmöitettyksi ja raskaaksi. Vihamielisen Setekhin vainoamana hän synnytti piilopaikassaan papyrustiheikössä haukkapäisen pojan, joka sai nimen Horus. Kasvettuaan nopeasti isoksi Horus kutsui isänsä murhaajan, Setekhin, kaksintaisteluun ja kukisti hänet. Kun Horus saapui isänsä ruumiin luo ilmoittamaan voitostaan, ei kuulonsakin menettänyt Osiris voinut häntä kuulla. Silloin Horus riisti oikean silmänsä, joka oli kaiken nähnyt, ja pani sen isänsä Osiriksen suuhun. Tapahtumat tulivat tällä tavalla osaksi Osirista. Tietoisena saamastaan hyvityksestä hän heräsi henkiin. Hän oli kuitenkin ensimmäisenä luomakunnasta kokenut kuoleman mysteerin eikä saanut jäädä hallitsemaan niitä, joilta tämä kokemus puuttui. Heitä jäi hallitsemaan vapahtajumala Horus. Jokaista faraota pidettiin vastedes Horuksen inkarnaationa. Osiris sen sijaan vaelsi Amentetiin, 'länteen'. Siellä hän vastedes sai hallita kaikkia edesmenneitä, joilla oli hänen kanssaan yhteinen kuoleman kokemus. Näin syntyi haudantakainen maa, josta kaikki valitus oli poissa. Sieltä puuttuivat katovuodet ja huolet. Siellä sai vainaja viettää ikuisuuttaan Ialun hedelmällisiä kenttiä viljellen, kantaen idän hiekkaa länteen ja lännen hiekkaa itään sekä istuttaen puita kastelukanavien penkereille. Sinne pääseminen ei kuitenkaan ollut varmaa. Jokaisen vainajan tuli läpikäydä ns. Viimeinen tuomio Molempien totuuksien salissa. Nimensä sali on saanut siitä, että vainaja kahteen kertaan joutuu todistamaan synnittömyyttään, ensin negatiivisesti kertomalla kaikesta pahasta, mitä hän ei elämässään ole tehnyt, sitten positiivisesti kertomalla kaikesta hyvästä, mistä hän elämässään oli vastuussa. Jokaisen tunnustuksen jälkeen suoritettiin sydämen punnitseminen; vastapainona toimi totuu-

den sulka. Jos vaaka oli tasapainossa, valamiehistön 42 jumalallista jäsentä huudahtivat: "Tervetuloa" ja vainaja oli kelpuutettu Osiriksen alamaiseksi. Jos sen sijaan sydän oli sulkaa painavampi, vainaja joutui ikuisen kadotukseen "Syntisten nielijän", virtahevon, krokotiilin ja panterin sekasiikön, kitaan.

Maet

Maailmanjärjestystä edusti muinaisessa Egyptissä käsite *m3't*, meikäläisittäin lausutuna Maet. Se hahmottui Egyptin historian varhaisimpina aikoina auringon tyttärenä ja on mahdollisesti saanut vaikutteita sumerilaisten ME-käsitteestä. Samanaikaisesti sen kanssa syntyi Egyptin uskonnon ominaisin piirre, dualismi: elämä *contra* kuolema, joita edustivat Niilinlaakso ja sitä ympäröivä aavikko, sekä järjestys *contra* kaaos.

Tällaisen dualistisen järjestelmän omaksuminen perustui Niilinlaakson asukkaiden omakohtaisiin havaintoihin heitä ympäröivästä biotoopista, säännöllisesti vuosittain toistuvista Niilin tulvista ja niiden elävöittävästä vaikutuksesta kesän kuivattamaan luontoon, tai päivän ja yön vuorottelusta ja kuun vaiheiden toistuvuudesta. Maet-käsitteeseen liittyi myös vuoden jakaminen kolmeen vuodenaikaan, tulva-, kylvö- ja satokauteen. Jokainen kausi koostui neljästä 30-päiväisestä kuukaudesta, niin että vuosi sai 360 päivää. Se edusti säännöllisyyttä. Viiden lisäpäivän eli *epagomeenin* olemassaolo sen sijaan edusti kaaosvoimia, joista käytettiin nimitystä *grg* eli Gereg. Säännöllisesti puhaltava vilpoinen pohjoistuuli oli Maetia, muualta puhaltava tuuli Geregä, samoin Niilin tulvan uupuminen. Poikkeus säännöllisyydestä oli siis myös Geregä. Egyptiläisten omat rotuominaisuudet edustivat Maetia, niistä poikkeavat naapurikansojen piirteet vuorostaan Geregä.